

Različne vojske v Škofji Loki

V Galeriji na gradu je na ogled razstava Od osvoboditve do osamosvojitve – Loško ozemlje od leta 1945 do 1991. O Loškem gradu po vojni, vojašnici in JLA v Škofji Loki ter Teritorialni obrambi Republike Slovenije nam med vodenjem po razstavi pove Jože Štukl.

Igor Kavčič

Aktualna razstava v galeriji na gradu je sicer skupinsko delo štirih soavtorjev kustosov Loškega muzeja: Biljane Ristić, Petre Čeh, Sare Šifrar Krajnik in Jožeta Štukla. Slednji je bil zadolžen za predstavitev zadev in dogodkov od 2. svetovne vojne do samostojne Slovenije, ki so povezane z delovanjem vojaških formacij na Loškem.

V prvem delu razstave v kratki predstavitvi izvemo, da je po koncu 2. svetovne vojne za Nemci na Loški grad prišla slovenska OZNA, ki je tu ustanovila taborišče za pripadnike različnih vojaških formacij z obmo-

čja Jugoslavije, ki so jih ob koncu vojne partizani zajeli na območju Slovenije oziroma so jih Angleži vrnili iz Vetrinja na Koroškem. Na gradu so bili poleg Slovencev zaprti tudi Nemci, ustaši in hrvaški domobranci. »Precej jetnikov so pobili v okolici Škofje Loke, eno od prikritih grobišč je bilo odkrito tudi ob zahodnem delu obzidja Loškega gradu,« med drugim pove Jože Štukl in doda, da so po 3. avgustu 1945, ko je bila razglašena splošna amnestija, taborišče slovenske OZNE na Loškem gradu ukinili, v stavbo pa naselili nemške vojne ujetnike, ki so organizirali vojno bolnišnico. Izvemo, da je bilo od oktobra 1949 do aprila 1950 na Loškem gradu žensko taborišče za družbeno koristno delo (DKD), v letih 1950–1959

pa moški KPD, po njegovi ukinitvi pa se je v izpraznjeno stavbo Loškega gradu naselil Loški muzej. Štukl je posebno poglavje razstave

”

Oborožitev Teritorialne obrambe je bila sprva tretjerazredna, z velikim deležem trofejnega orožja, nato pa se je postopoma modernizirala celo z nakupi orožja v tujini.«

nametil tudi škofjeloški vojašnici. Ta je bila zgrajena leta 1928 v času Kraljevine SHS, v njej pa so bili do začetka 2. svetovne vojne nastanjeni starojugoslovanski vojaki, ki so Škofjo Loko zapustili 9. aprila 1941. Med 2. svetovno vojno so bili v vojašnici nastanjeni nemški vojaki, po kapitulaciji Nemčije in koncu 2. svetovne vojne je vojašnica prešla v roke jugoslovanske vojske. Kot pove kustos, se je v njej vse do začetka 90. let 20. stoletja zvrstila množica rekrutov iz različnih jugoslovanskih republik, ki so bili v Škofjo Loko napoteni na obvezno služenje vojaškega roka. Pred in med osamosvojitveno vojno v Sloveniji je bil v vojašnici nastanjen 14. inženirski polk JLA. Vojašnica je prišla v slovenske roke julija 1991, ko so jo zavzeli pripadniki območnega štaba TO Škofja Loka. Vso zaplenjeno oborožitev, drugo opremo in del delovnih strojev so odpeljali na varno v rove Rudnika

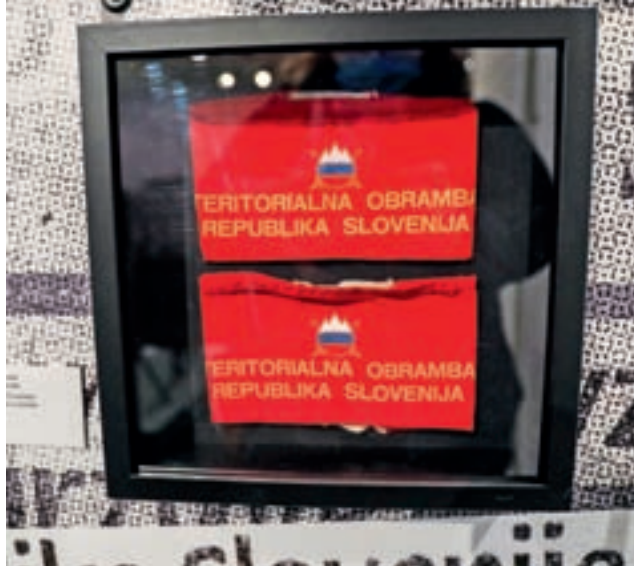

Jože Štukl predstavlja lahko pehotno orožje, ki ga je Loškemu muzeju darovalo Ministrstvo za obrambo RS. / Foto: Tina Dokl

urana Žirovski vrh. Po letu 1991 se objekt ni več uporabljal v vojaške namene.

Jugoslovanska vojska je bila oborožena sila Jugoslavije, hkrati pa tudi glavni podpornik vladajočega režima. Njen vrhovni poveljnik je bil Josip Broz - Tito, po njegovi smrti pa je to funkcijo prevzelo predsedstvo SFRJ. Izvemo, da je bila razdeljena na tri rodove: kopensko vojsko, vojno letalstvo in vojno mornarico. »Jugoslovanske oborožene sile so temeljile na stalni sestavi in naborniškem sistemu. Jezik poveljevanja je bil srbohrvaški. Moč JLA se je v treh desetletjih po vojni nenehno krepila,« ugotavlja Jože Štukl; da je vojska nadzorovala mogočen vojaškoindustrijski kompleks, za njene potrebe pa je bilo letno namenjenih okoli 70 odstotkov zveznega proračuna. Svojčas je bila približno deseta vojaška sila v Evropi.

Z ustanovitvijo Glavnega štaba za ljudski odpor 20. novembra 1968 se je začel razvoj TO v Sloveniji. Kot vojaška organizacija se je razvila znotraj jugoslovanskega obrambnega sistema in kot njegov sestavni del. TO je bila opredeljena kot najširša oblika organiziranja oboroženega vseljudskega odpora. V njej so številni videli ponovni zametek slovenske vojske. Tako se je skozi čas formirala v spoštovanja vredno oboroženo silo. »Njena oborožitev je bila sprva tretjerazredna, z velikim deležem trofejnega orožja, nato pa se je postopoma modernizirala celo z

Rokavne oznake pripadnikov TO / Foto: Tina Dokl

nakupi orožja v tujini,« zapiše avtor tega dela postavitve razstave. V začetku devetdesetih let je prav to lahko pehotno orožje, ki ga je Loškemu muzeju darovalo Ministrstvo za obrambo RS in katerega izbor je predstavljen tudi na razstavi, odigralo pomembno vlogo v času nastajanja slovenske samostojnosti. TO Republike Slovenije je z odločnostjo in srčnostjo njenih pripadnikov v desetdnevni osamosvojitveni vojni med 27. junijem in 6. julijem 1991 odbila napad agresorske Jugoslovanske armade, obranila samostojnost mlade države in omogočila prehod v novo, demokratično prihodnost.

GLEDALIŠČE SIMO.

PRIDRUŽITE SE NAM!

VPIŠITE ABONMA.

OD 16. 6. DO 30. 6. 2022

2023

pgk.si

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

Logos: TAMAM, Gorenjski Glas, Creative Europe, triglav, LAYER, MIŠKO KULTURA, and others.